MAATALOUS

Tien voi rakentaa ja se jää jäljelle tekijöiden poistuttua. Sama ei päde ihmisten toimintaan. **KOORDINAATTORI ALDO DE KARTZOW, PRODEZAII-OHJELMA**

Tehostunut ruuantuotanto nostaa mosambikilaisia pois köyhyyskuopasta

Hyväksi havaitut uudet viljelymenetelmät ja oma osuuskassa ovat nostaneet Tonduèn kyläläiset köyhyyskuopan pohjalta sen laidalle.

MOCUBA, MOSAMBIK (MT)
Pienen Tonduèn kylän osuuskassassa on mukana 26 jäsentä, vähintään yksi henkilö joka taloudesta.

Kyläpankki on kuin suoraan hyvän, demokraattisen hallinnon peruskirjasta. Kesän ensimmäisen sadon myyntituloja talletetaan siksi kassaan kaikkien todistaessa laskemista.

Kun tulos – 5 832 metikaalia (146 euroa) – julkistetaan, alkaa afrikkalaiseen tapaan laulu ja rytmikäs taputus.

Tuottajajärjestön puheenjohtajan **Domingos Ordemin** mukaan perusajatuksena on, ettei säästöjä pidettäisi kotona vaan ne saataisiin kiertämään yhteiseksi hyödyksi.

Rahaa tarvitaan yhteisiin menoihin, kuten vesipumpun mahdollisiin korjauksiin. Pitkäaikaisena tavoitteena on koota riittävä omarahoitus, jota vastaan voidaan anoa piirikunnan hallinnolta toiminta-avustusta.

Pieni osa kassasta on erotettu rahastoksi, josta kyläläiset voivat saada lyhytaikaisia lainoja yksityistalouden ongelmiin.

Mosambikissa enemmän kuin joka toinen elää köyhyysrajan alla, ja maan metsäisimmän maakunnan Sambesian sydämessä näin on vielä keskimääräistä useammin.

Maissikilon tuottajahinta vaihtelee 4–10 metikaalissa (0,10–0,30 senttiä) kilolta. Dieselin hinta on 42 metikaalia eli hivenen yli euron litralta. Tosin kyläläiset eivät sitä osta, koska autoja ei ole. Perille vie paikoin hyvin kuoppainen ura, jonka ajamiseen tarvittaisiinkin ennemmin traktori tai jokin kaksipyöräinen.

Sadot nelinkertaisiksi

Viljelijä **Ordem Bisoeque** paljastaa, että kyläläisten suurin haave olisi juuri traktori. Uutena se maksaa yli miljoona metikaalia (lähemmäs 30 000 euroa).

Vertailuksi todettakoon, että Mocubassa kiinalaisvalmisteinen mopo maksaa uutena liki 500 euroa. Se on maataloustuotteiden markkinoinnin kannalta yleisin kuljetusväline polkupyörien ohessa.

28-vuotias Bisoeque, joka on edennyt kyläpäälliköksi, on innostunut uusista viljelymenetelmistä.

Esimerkiksi maissi, johon käytetään edelleen yleisesti kuokkaa ja perinteistä hajakylvöä, kylvetään nyt riviin ja vain yksi tai kaksi siementä reikää kohti.

”Säästän huomattavasti siemenkustannuksessa”, Bisoeque hymyilee.

Tuotokset ovat nähtävissä: Tonduèn pelloilla rivikylvö tuottaa suoria kauniita kasvustoja. Tien varrella näkee vielä useita hajakylvöisiä kasvustoja, joissa paisuva tähkä ei saa tukea toisista kasveista vaan painuu lakoon.

Bisoequen tilalla on noustu 250 kilosta hehtaarilla 500–1 000 kilon keskisatoon. Hän viljelee maissin lisäksi maapähkinöitä ja kyyhkynpapuja.

Neuvontapäällikkö **Anna Rosa** ja viljelyteknikko **John Machado** kertovat, että tuottajat ovat siirtymässä kulotuksesta biologiseen lannoittamiseen, jossa olki ja muu kasvusto muokataan takaisin peltoon kompostiksi.

Omat onnistumiset ainoa tie

Kaikki hyvät kokemukset ovat tärkeitä vahvistettaessa uskoa uusien tapojen omaksumisen hyötyihin, sanoo neuvojien esimies, kehitysjärjestö Adran projektijohtaja **Farai Rifath Muchiguel**.

Hän kertoo, että Tonduè oli yksi seudun köyhimmistä kylistä viime vuosikymmenen puolivälissä, kun hän muutti alueelle. Nyt kylä kuuluu kymmenen kylän muodostaman viljelyosuuskunnan kärkikolmikkoon.

Vielä harvinaisen agronomin koulutuksen hankkinut mosambikilainen uskoo kotimaansa ruokatuotannon nousuun, mutta aikaa se vie. Perinteiset tavat ovat hänen mukaansa köyhyyden ohella suurin kehityksen este.

Koska urean saati nitraattitypen hankinta on kalliin hinnan vuoksi mahdotonta, kompostin joukkoon voitaisiin lannoitteeksi lisätä biokäymälöistä kerättyä virtsaa. Tälle on kuitenkin paikallisten uskomusten vuoksi suuri henkinen vastustus, kertoo esimerkin ProdezaII-ohjelman koordinaattori **Aldo de Kartzow**.

Yhdessä tekemisen ja osuuskunta-aatteen juurruttaminen Sambesiaan on nähtävä ainakin kymmenen vuoden prosessina, arvioi maaseutukehityksen erityisasiantuntija **Leena Vaaranmaa** Suomen Mosambikin-suurlähetystöstä.

Prodezan ykkösvaiheen vetäjänä toimineen Vaaranmaan mukaan siirtomaavallan historia heijastuu yhä suhteessa ulkopuoliseen maailmaan.

”Ihmiset ovat kokeneet äärimmäistä hyväksikäyttöä ja suhtautuvat epäilevästi muihin kuin itseensä. Tämän asenteen muuttaminen vie aikaa. Parhaiten se tapahtuu niin, että tuottaja kokee saavansa jotakin konkreettista kuten omia tuloja AKA:an osallistumisen avulla; se jos jokin nopeuttaa uusien ideoiden omaksumista.”

KAIJALEENA RUNSTEN

Uutiset perustuvat suomalaisen toimittajaryhmän vierailuun Mosambikissa helmikuussa. Matka oli osa ulkoministeriön järjestämää ja rahoittamaa Kehitysakatemia-koulutusta, jossa perehdytään Suomen ja kansainvälisiin kehitysohjelmiin. Kurssille valitaan vuosittain toistakymmentä toimittajaa erikokoisista medioista eri puolilta maata. Aiemmat artikkelit ovat ilmestyneet MT:ssä 27.2. ja 18.3.

HANNA ÖUNAP/UM

Toinen kylvökausi oli aluillaan helmikuun puolivälissä. Riisipelloilla torjuttiin rikkoja.

KEHITYSOHJELMA

Ruokaturvaa ja liiketoimintaa

Prodezall on Suomen ja Mosambikin toinen yhteinen kehitysohjelma Sambesian maaseudulla Mocuban ja Maganja da Costan piirikunnissa.
Tavoitteita on kolme: parantaa ruokaturvaa maaseudun kylissä, synnyttää liiketoimintaa ruokaketjuun ja edistää hyvää paikallishallintoa.
Samalla toimitaan aikuisten lukutaidon ja taloudellisen osaamisen sekä naisten aseman vahvistumisen ja yhteiskunnallisen vaikuttamisen hyväksi.
Nelivuotisen hankkeen budjetti on yhteensä 7 miljoonaa euroa. Se päättyy ensi vuoden lopussa.
Suomen apu Mosambikille oli viime vuonna 28,6 miljoonaa euroa ja se laskee 24,7 miljoonaan vuonna 2016.
Suoran budjettituen määrä laskee edellä mainitun osana seitsemästä neljään miljoonaan euroon.
Mosambikin riippuvuus kehitysavusta on laskenut selvästi viime vuosina. Se on nyt 32 prosenttia.

KAIJALEENA RUNSTEN

Aliravitsemus häiritsee monen lapsen koulunkäyntiä. Siksi YK-järjestöt hankkivat paikallista ruokaa kouluille.

Viljelijä Ordem Bisoeque, neuvontapäällikkö Anna Rosa ja viljelyteknikko John Machado ovat kokeneet onnistumisia viljelymenetelmissä.

Elämää omin avuin kehityshankkeen jälkeen

Suomen rahoittaman kehitysavun keskeinen tavoite Sambesiassa on auttaa paikallisia kyliä auttamaan itseään. Tukiriippuvuuden sijaan tähdätään siis siihen, että kyläläiset oppivat pyörittämään paikallisiin oloihin perustuvaa elinkeinotoimintaa.

”Tien voi rakentaa ja se jää jäljelle tekijöiden poistuttua. Sama ei päde ihmisten toimintaan vaan pitää huolehtia myös siitä, että heillä on eväät kohdata tulevia ongelmia”, toteaa ProdezaII-ohjelman koordinaattori **Aldo de Kartzow**.

Mosambikin hallitus järjestää viljelijöiden neuvontaa, mutta se on riittämätöntä aivan niin kuin maataloustuotantokin.

Kahdessa Sambesian piirikunnista neuvonnasta huolehtivat hallituksen tukena Adra-järjestö, jonka takana on Yhdysvaltain laaja adventistikirkko ja rahoittajana hallituksen USAid-ohjelma, sekä Suomen ulkoministeriön rahoittama ProdezaII.

Tavoitteena on, että osuuskuntien yhteisyhtiö AKA pystyy liiketoiminnasta saatavilla tuloilla hoitamaan jatkossa neuvonnan itse.

Adran ohjelma päättyy jo tulevana kesänä. Suomen pienempi ohjelma kantaa reilun vuoden pidempään.

AKA:n perustehtävä on jäsenten tuotteiden myynti ja markkinointi.

Mutta koska tuotanto on suurella osalla viljelijöistä vielä sangen pienimuotoista, viljelytekniikan ja yrittämisen neuvontaa tarvitaan pitkään, kertoo Adran projektijohtaja **Farai Rifath Muchiguel**.

Joka tuottajajärjestöllä on tukenaan viljelyteknikko, joka asuu itse kylässä. Osuuskunnalla on yhteisinä neuvojat viljelyyn, markkinointiin ja taloushallintoon. Ravitsemus- ja terveysneuvontaa tehdään kiinteässä yhteistyössä yrittäjyyden edistämisen kanssa.

WFP ostaa viljaa alueen kouluille

AKA etsii asiakkaita YK-järjestöistä sekä kehitysjärjestöistä, jotka ostavat ruokaa jaettavaksi paikallisille markkinoille.

Esimerkiksi Maailman ruokajärjestön WFP:n kouluruokaohjelma on viljelijöille mieluinen asiakas, koska vilja menee oman alueen koululaisten hyväksi. Tämä edistää lasten keskittymiskykyä opinnoissa ja tukee myös perheiden ruokahuoltoa.

Sekä de Kartzow että Muchiguel kantavat huolta pienviljelijöiden pärjäämisestä avoimilla markkinoilla. Mosambikin elintarvikemarkkinat ovat kehittymättömät, mutta isot kansainväliset jätit ovat jo tunkeneet ruokakauppoihin suurissa kaupungeissa.

Yhteistyötä viritellään siksi muun muassa Sambesian riisiyhtiön EOZ:n suuntaan. EOZ:lla on Mocuban ja Quelimanen välisen hyväkuntoisen valtatien varrella uusi jalostuslaitos, jossa olisi kapasiteettia alueen tuotteille.

Alun perin hollantilaisiin kehitysrahoihin nojanneessa APAC:issa havaittiin viime vuonna taloussotku. EOZ:n toiminta saadaan toivottavasti pelastettua, ettei jäsentiloilla aloitettu hyvä työ valu hukkaan, de Kartzow toivoo.

KAIJALEENA RUNSTEN

OSUUSTOIMINTAA

AKA Comercial

AKA Comercialin muodostaa ja omistaa 11 tuottajien osuuskuntaa.
Niihin kuuluu 110 tuottajajärjestöä, jotka edustavat 2 750:aa sambesialaista pienviljelijää.
Pienimpään tuottajajärjestöön kuuluu yhden kylän 17 perhettä, suurimmassa on jäseniä eli perheitä 32.
Tuottajajärjestöt perustavat myös jäsenilleen osuuskassan (pankin), joka toimii alusta asti oman rahoituksensa voimin.
AKA hoitaa jäsentensä tuotteiden varastoinnin ja markkinoinnin sekä tarjoaa yrittämisen neuvontaa.
Päätuotteita ovat sisämaassa maissi, maniokki, maapähkinä ja kyyhkynherne, alavilla mailla myös riisi.
AKA:a tukevat amerikkalainen kehitysjärjestö ADRA ja Suomen Prodeza-hanke.
Sambesiassa riisin markkinointiyhtiö EOZ on myös rakentunut osuuskuntien varaan mosambikilaisen kehitysjärjestön, APAC:n, tuella.